

Hänvisning
VN/30559/2025 VNK

Statsrådets kansli

Kontaktperson
Rättschef Michaela Slotte
Rättssakkunnig Anni Savolainen

kirjaamo.vnk@gov.fi

Ärende

Utlåtande för att komplettera kunskapsunderlaget för den parlamentariska arbetsgrupp som utvärderar utvecklingen av praxis och lagstiftning i Natofrågor

Statsrådets kansli har den 22 januari begärt Ålands landskapsregerings utlåtande för att komplettera kunskapsunderlaget för den parlamentariska arbetsgrupp som utvärderar utvecklingen av praxis och lagstiftning i Natofrågor.

Den 13 november 2025 tillsatte statsrådet en parlamentarisk arbetsgrupp för att behandla grundlagsutskottets bedömningsuppdrag i sitt utlåtande (GrUU 80/2022 rd) till regeringens proposition om anslutning till Nato (RP 315/2022 rd) och för att lägga fram behövliga förslag till reform av regleringen eller statspraxisen. Arbetsgruppen har till uppgift att på basis av justitieministeriets förstudie (2025:29) bedöma och vid behov lägga fram motiverade förslag till utveckling av förfaranden och lagstiftning som gäller Natofrågor. Den parlamentariska arbetsgruppens mandatperiod är den 13 november 2025 till 31 augusti 2026.

Bakgrund

Under grundlagsutskottets behandling av regeringens proposition om Finlands anslutning till Nato gav utskottet gett statsrådet ett bedömningsuppdrag. Grundlagsutskottet konstaterade att om Finland ansluter sig till Nato bör statsrådet bedöma vilka indirekta konsekvenser medlemskapet kan ha mellan statliga organ samt de anknytande behoven att stärka till exempel de parlamentariska dragen i utövandet av regeringsmakten och riksdagens inflytande i de centrala utrikes- och säkerhetspolitiska lösningarna. Bedömningen ska omfatta de bestämmelser i grundlagen som gäller detta i sin helhet.

Justitieministeriet gav den 7 oktober 2025 ut en förstudie för den bedömning som krävs enligt grundlagsutskottets utlåtande. Syftet med förstudien har varit att sammanställa data om lagstiftningens nuläge och i den mån det är nödvändigt att bedöma bestämmelserna i enlighet med grundlagsutskottets krav om bedömning. I samband med

förstudien har det förts diskussioner med representanter för statsrådets kansli, utrikesministeriet, försvarsministeriet och republikens presidents kansli.

Landskapsregeringen har tidigare lämnat ett utlåtande till grundlagsutskottet gällande regeringens proposition om anslutning till Nato. I utlåtandet konstaterades att Nato-fördraget till största del hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 34 punkten självstyrelselagen för Åland, men att det inom ramen för den civila beredskapen som bedrivs i stöd av Nato-fördragets artikel 3, hanteras delvis sådant som enligt självstyrelselagen för Åland hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapsregeringen noterade i sitt utlåtande att Nato-fördraget inte formellt reglerar hur medlemsstaterna organiserar den civila krishantering och att den anses i huvudsak vara en nationell angelägenhet. Landskapsregeringen konstaterade vidare att bedömningen av huruvida lagtingets bifall krävs görs enbart utgående från om Nato-fördraget reglerar sådant som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Statsrådets kansli uppmanar i sin utlåtandebegäran att remissinstanserna tar ställning till bland annat ledning av utrikespolitiken. Tolkningen av den första meningen 93 § 1 mom. I grundlagen förutsätter fallspecifik bedömning också i Natofrågor och enligt justitieministeriets förstudie innebär alla ställningstaganden i Natofrågor inte att de är en del av ledningen av utrikespolitiken. Enligt förstudien kan man inte med fullständig tydlighet säga om det är möjligt, och enligt vilka kriterier, att i förväg mer exakt bedöma när Nato-frågor ska anses höra till ledningen av utrikespolitiken. Ytterligare uppmanar Statsrådets kansli till att ta ställning till riksdagens roll i Natofrågor.

Behörighetsfördelning

Enligt 27 § 4 och 34 punkterna självstyrelselagen för Åland har riket behörighet gällande förhållandet till utländska makter samt vad gäller försvarsväsendet och gränsbevakningen, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd samt beredskap inför undantagstillstånd. Nato-fördraget innehåller i huvudsak bestämmelser som ingår i rikets lagstiftningsbehörighetsområde i enlighet med 34 punkten.

I Nato-fördragets artikel 3 föreskrivs om samarbete inom beredskap och ömsesidigt bistånd, och med stöd av detta civil krishantering. Beredskap för störningssituationer är landskapets lagstiftningsbehörighet inom landskapets behörighetsområden och den civila krishantering omfattar delvis områden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 6 och 12 punkterna självstyrelselagen om allmän ordning och säkerhet inklusive brand- och räddningsväsendet och hälso- och sjukvård.

Ställningstagande

Av de två frågor som ställs i utlåtandebegäran är enbart fråga nummer ett relevant för landskapsregeringen att besvara. Justitieministeriets förstudie (2025:29) har inte översatts till svenska varför landskapsregeringen inte har kunnat ta del av den. Enligt 38 §

självstyrelselagen är skriftväxlingspråket mellan landskapet och riket svenska och landskapsregeringens yttrande baserar sig enbart på de handlingar som finns tillgängliga på svenska.

Ålands lagtings bifall har inte inhämtats över Nato-fördraget även om delar av den civila krishantering som omfattas av Nato-fördragets artikel 3 hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Detta innebär, i enlighet med 59 § självstyrelselagen, att Nato-fördragets bestämmelser inte är i kraft i landskapet Åland inom landskapets behörighetsområde.

Inom de områden som är av betydelse ur beredskapssynvinkel och där landskapet har lagstiftningsbehörighet, har landskapet egen lagstiftning och det är självstyrelsemyndigheterna som ska säkerhetsställa sina respektive verksamheters kontinuitet. Riket kan inte styra självstyrelsemyndigheterna och har inte rätt att i lag påföra självstyrelsemyndigheterna några uppgifter. Detta gäller oberoende av huruvida en Nato-fråga bedöms höra till ledningen av utrikespolitiken eller inte. För det fall en Nato-fråga bedöms höra till området för utrikespolitiken och därmed utgöra rikets behörighet så är det även rikets myndigheter som i utgångspunkt ska hantera frågan även på Åland.

Det är landskapsregeringens bedömning att de frågor som självstyrelsemyndigheterna handhar handlar om att säkra verksamhetsförutsättningarna för självstyrelsemyndigheterna genom bland annat planering av verksamheten. Landskapsregeringen bedömer det som osannolikt att dessa uppgifter skulle bedömas höra till området för ledning av utrikespolitiken.

Minister

Ingrid Zetterman

Rättssakkunnig

Anni Savolainen